HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הכותב. אם כן למה כתב לה כו'. בגמרא [ע"ב] מפרש טעמא: הכי גרסינן **רבי יהודה אומר נעולים הוא אוכל פירי פירות.** וגגמ' [ע"ב] מפרש אלו הן פירי פירות: **שמאנה על מה שכתוב בתורה.** דקסבר יורשת הבעל דאורייתא ובבבא בתרא (דף קיא:) נפקא לן מהאי קרא[ה] דשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה האי וירש אותה יתירא הוא לדרשא שהאיש יורש את שארו ושארו זו אשתו. ואע"ג דשארו דקרא לאו אשתו היא דהא כתיב ביה[ו] ונתתם את נחלתו לשארו וליכא למימר שהיורש האשה את בעלה דהא ממשפחתו כתיב[ז] מיהו גבי קרא יתירא דורש אותה דרשינן הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו שארו וירש אותה האיש יורש את אשתו: **ולו המתנה כו'.** אבל פירות תקנתא דרבנן היא ומאי לאתנויי עלייהו: **גמ' תני ר' חייא האומר לאשתו.** ולא תני כותב דאשמועינן דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה: **ומי כתב לה מאי הוי.** וכל שכן אמירה: **האומר לחבירו.** כגון שדה של שותפין ואמר האחד לחברו אחד מן הלשונות הללו [בין בכתיבה בין באמירה]: **לא אמר כלום.** דאין לשון מתנה: **בכותב לה ועודה ארוסה.** ודאי מי שהקרקע שלו ובא ליתנו לחבירו צריך לשון מתנה ומתניתין בכותב לה עד שלא זכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשיאנה ואין צריך לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן: **ממקום אחר.** שאינה ירושת אבותיו אלא ע"י מעשיו תבא לו כגון נחלת אשתו שהאה לו ע"י נשואין שלו דהואיל ומשום תקנתא דידיה תקון רבנן והוא בא למחול עליה מוחל וכדרב הונא: **בתקנת חכמים.** שתיקנו לעובדי ואינה טובה לי: **לגון זו.** לקמן מפרש אהייא אתמר: **מאי לגון זו.** אהיכא אמרה רבא: **כדרב הונא.** אמזונות שתיקנו לאשה תחת מעשה ידיה ואי אמרה אי לאפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לטובתי שאשו לכל הנשים זימנין דלא ספקי להו מזונות במעשה ידיהן ותקנו להן מזונות ומעשה ידיהן לבעל אני איני צריכה לכך מעונגת אני ואי אפשי לעשות מלאכה אמלא לי מזונות או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי: **אי הכי.** דטעמא משום דתקנתא דידיה הוא ויכול למחול עליה אמאי אצטריך דבי רבי יגאי לאוקמה בכותב לה ועודה ארוסה אפילו גשואה נמי: **ידיד.** והרי הוא כשותף בהן וכיון שנכסים שלו צריך לשון מתנה ואין מועיל בה לשון דין ודברים: **נפקא מינה לשומרת יבם.** כלומר לענין דין ודברים לא פליגי דבין ידו כידה ובין ידו עדיפא מידה אין מועיל בה לשון דין ודברים לסלקו ופלוגתא דאביי ורבא לענין שומרת יבם אינטריך. **וביבמות אפליגו בה** אביי ורבא בפרק החולץ (דף לח: ומילן) גבי מתני' דפ' **דלעיל בהאשה**[ט] שומרת יבם שנפלו לה נכסים דקתני מתה מה יעשה בכתובתה כו' ואיפליגו בית שמאי ובי"ה ואוקי אביי פלוגתייהו בשנפלו לה בהיא תחתיו דבעל בחיי בעל הראשון קסבר אביי ידו כידה לפיכך כשמת ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נתיבמה יורשיה ויורשי הבעל שניהם באים לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לבית שמאי חלוקה עדיפא ולבית הלל חזקה קמייתא עדיפא לפיכך נכסי מלוג בחזקת יורשי האב ופליג רבא דאביי דאמר אי דנפלו לה בשהיא תחתיו דכולי עלמא ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת עמד אחיו ליבמה במקומו והרי הוא כמותו ואם מתה בשהיא שומרת יבם אין ליורשיה בהן כלום ומתני' דב"ש דנפלו לה בשהיא שומרת יבם: **קנו מידו מהו.** אבריתא דהאומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו קאי אבל אמתניתין לא מהניא קנין ליפות כחה דהא באמירה בלא לשון מתנה סגי לאסתלוקי אפילו מגופה של קרקע היכא דפרש כדקתני סיפא וטעמא דמתני' דאמר ר"ז אוכל פירות הוא אלא משום דלא פרש ממאי סליק נפשיה ואמרי' ידה על התחתונה כדמפרש לקמן [ע"ב] ואינה יכולה לומר מן הכל נסתלקת הילכך מה לי קנו מה לי לא קנו אלא אבריתא קא בעי לה דקתני לא אמר כלום וטעמא משום גרועתא דלשון דין ודברים הוא אלא משום דלא אלא לשון דין ודברים לו דלמא אין חליפין בחיים אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו חפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא: **מדין ודברים קנו מידו.** מה שפירש על הקנין קנו מידו והוא לשון דין ודברים ואינו כלום: **בגוילין רבי יהודה אומר נעולים הוא אוכל פירי פירות.**

וגגמ' [ע"ב] מפרש אלו הן פירי פירות: **שמאנה על מה שכתוב בתורה.** דקסבר יורשת הבעל דאורייתא ובבבא בתרא (דף קיא:) נפקא לן מהאי קרא[ה] דשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה האי וירש אותה יתירא הוא לדרשא שהאיש יורש את שארו ושארו זו אשתו. ואע"ג דשארו דקרא לאו אשתו היא דהא כתיב ביה[ו] ונתתם את נחלתו לשארו וליכא למימר שהיורש האשה את בעלה דהא ממשפחתו כתיב[ז] מיהו גבי קרא יתירא דורש אותה דרשינן הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו שארו וירש אותה האיש יורש את אשתו: **ולו המתנה כו'.** אבל פירות תקנתא דרבנן היא ומאי לאתנויי עלייהו: **גמ' תני ר' חייא האומר לאשתו.** ולא תני כותב דאשמועינן דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה: **ומי כתב לה מאי הוי.** וכל שכן אמירה: **האומר לחבירו.** כגון שדה של שותפין ואמר האחד לחברו אחד מן הלשונות הללו [בין בכתיבה בין באמירה]: **לא אמר כלום.** דאין לשון מתנה: **בכותב לה ועודה ארוסה.** ודאי מי שהקרקע שלו ובא ליתנו לחבירו צריך לשון מתנה ומתניתין בכותב לה עד שלא זכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשיאנה ואין צריך לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן: **ממקום אחר.** שאינה ירושת אבותיו אלא ע"י מעשיו תבא לו כגון נחלת אשתו שהאה לו ע"י נשואין שלו דהואיל ומשום תקנתא דידיה תקון רבנן והוא בא למחול עליה מוחל וכדרב הונא: **בתקנת חכמים.** שתיקנו לעובדי ואינה טובה לי: **לגון זו.** לקמן מפרש אהייא אתמר: **מאי לגון זו.** אהיכא אמרה רבא: **כדרב הונא.** אמזונות שתיקנו לאשה תחת מעשה ידיה ואי אמרה אי לאפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לטובתי שאשו לכל הנשים זימנין דלא ספקי להו מזונות במעשה ידיהן ותקנו להן מזונות ומעשה ידיהן לבעל אני איני צריכה לכך מעונגת אני ואי אפשי לעשות מלאכה אמלא לי מזונות או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי: **אי הכי.** דטעמא משום דתקנתא דידיה הוא ויכול למחול עליה אמאי אצטריך דבי רבי יגאי לאוקמה בכותב לה ועודה ארוסה אפילו גשואה נמי: **ידיד.** והרי הוא כשותף בהן וכיון שנכסים שלו צריך לשון מתנה ואין מועיל בה לשון דין ודברים: **נפקא מינה לשומרת יבם.** כלומר לענין דין ודברים לא פליגי דבין ידו כידה ובין ידו עדיפא מידה אין מועיל בה לשון דין ודברים לסלקו ופלוגתא דאביי ורבא לענין שומרת יבם אינטריך. **וביבמות אפליגו בה** אביי ורבא בפרק החולץ (דף לח: ומילן) גבי מתני' דפ' **דלעיל בהאשה**[ט] שומרת יבם שנפלו לה נכסים דקתני מתה מה יעשה בכתובתה כו' ואיפליגו בית שמאי ובי"ה ואוקי אביי פלוגתייהו בשנפלו לה בהיא תחתיו דבעל בחיי בעל הראשון קסבר אביי ידו כידה לפיכך כשמת ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נתיבמה יורשיה ויורשי הבעל שניהם באים לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לבית שמאי חלוקה עדיפא ולבית הלל חזקה קמייתא עדיפא לפיכך נכסי מלוג בחזקת יורשי האב ופליג רבא דאביי דאמר אי דנפלו לה בשהיא תחתיו דכולי עלמא ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת עמד אחיו ליבמה במקומו והרי הוא כמותו ואם מתה בשהיא שומרת יבם אין ליורשיה בהן כלום ומתני' דב"ש דנפלו לה בשהיא שומרת יבם: **קנו מידו מהו.** אבריתא דהאומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו קאי אבל אמתניתין לא מהניא קנין ליפות כחה דהא באמירה בלא לשון מתנה סגי לאסתלוקי אפילו מגופה של קרקע היכא דפרש כדקתני סיפא וטעמא דמתני' דאמר ר"ז אוכל פירות הוא אלא משום דלא פרש ממאי סליק נפשיה ואמרי' ידה על התחתונה כדמפרש לקמן [ע"ב] ואינה יכולה לומר מן הכל נסתלקת הילכך מה לי קנו מה לי לא קנו אלא אבריתא קא בעי לה דקתני לא אמר כלום וטעמא משום גרועתא דלשון דין ודברים הוא אלא משום דלא אלא לשון דין ודברים לו דלמא אין חליפין בחיים אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו חפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא: **מדין ודברים קנו מידו.** מה שפירש על הקנין קנו מידו והוא לשון דין ודברים ואינו כלום:

הכותב[פ] לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך הרי זה אוכל פירות כו'. והא דתנן בחזקת הבתים (ב"ב מב. ושם) ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו ופריך בגמרא[צ] פשיטא כיון דמשתעבדא ליה לפירא פירא הוא דקא אכיל לא צריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן: **דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן בחייך ובמותך.** ברוב ספרים גרסי' ובפירי פירותיהן ול"ל דסתם לן כרבי יהודה וא"ת תפשוט מהכא בגמרא דעד עולם לאו דוקא מדלא תנא ליה ושמא לא חש להאריך אלא לסתום כר' יהודה: **ואין לי עסק בה.** וא"ת דלמרינן בהשולח (גיטין מג: ושם) גבי המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא בן חורין ולריך גט שחרור ואם כתב לו אונו זהו שחרורו מאי אונו אמר רב ששת דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך משמע דאין לי עסק בך הוי לשון טוב ורלאה לרשב"א דאין לי עסק בך הוי כמו שאומר לו הרי את לעצמך הילכך גבי עבד איכול לזכות בעצמו קני אבל שדה איך יזכה בעצמו: **כדרב כהנא כו'.** תאמר היכי מייתי ראיה דמהני לשון דין ודברים שהוא לשון גרוע דלמא כל הנהו דמייתי מיירי בלשון טוב ואי אפשי בה דמייתי הוי לשון טוב כדמוכח בפרק בתרא דכריתות (דף כד.) ויש לומר דמדקאמר נחלה הבאה לו לאדם דווקא ולא שבאת לו כבר משמע דבלשון גרוע מיירי דבלשון טוב אפילו באת לו כבר יכול להתנות עליה ולר"י נראה דאלשון דין ודברים אין לריך להביא ראיה דמהני דמסתברא הוא דמהני היכא דלא באה לידו כמו בעצמה ליצנא מעליא אלא מייתי ראיה דלא מיקשי למאי דאוקמה בכתב לה ועודה ארוסה היכי מצי מקני לה והא קיימא לן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואף על גב דרבי יגאי דמוקי לה בכותב לה ועודה ארוסה סבר בהאשה רבה (יבמות לג. ושם) דאדם מקנה מכל מקום מייתי ראיה לדידן דקי"ל דאין אדם מקנה מדרב כהנא שיכול להקנות בכה"ג ולבסוף מייתי ראיה דרבא ליתן טעם דיכול להתנות אף על פי שלא בא לעולם דכיון דלטובתו מיקונה יכול לומר מי אפשי באותה טובה ובמילתיה דרבא לחודא לא סגי בלא מילתיה דרב כהנא דממילתיה דרבא לא שמעי' שיכול להתנות בדבר שלא בא לעולם אע"ג דקאי על מילתיה דרב הונא דאיירי במזונות שלא באו לעולם התם אינו חידוש במה שאין לה מזונות דאמטו יש לה ליטול מזונות בעל כרחה וכשרוצה חוזרת בה ולא קא משמע לן רב הונא אלא שיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה וא"ת בלא רב כהנא נמי למה לא יוכל להסתלק בכותב לה ועודה ארוסה מידי דהוה אשאר כסות ועונה (לעיל דף ו.) דלרבי יהודה בדבר שבממון תנאו קיים ורבי מאיר נמי לא פליג אלא משום דקסבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ויש לומר דהכא מיירי באומר לה שלא דרך תנאי אלא אומר לה דין ודברים אין לי בנכסיך ועוד דלאשה איבעי לה לאתנויי ומתני' הבעל והוה ליה פטומי מילי בעלמא והשתא מייתי מדרב כהנא דגבי דמכח תנאי לא מהני מכח סילוק בעלמא מועיל: **קנו מידו מהו.** פירש בקונטרס דאבריתא קאי וקשה לר"י למה יש להועיל שם קנין שהרי למי מקנה אותה והלא לכ"ע מפקר לה ונראה לר"י דאגשואה קאי דאמרינן דידו כידה אי מהני לה שום קנין או לא: **בגוילין**

הכותב[פ] לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך הרי זה אוכל פירות כו'. והא דתנן בחזקת הבתים (ב"ב מב. ושם) ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו ופריך בגמרא[צ] פשיטא כיון דמשתעבדא ליה לפירא פירא הוא דקא אכיל לא צריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן: **דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן בחייך ובמותך.** ברוב ספרים גרסי' ובפירי פירותיהן ול"ל דסתם לן כרבי יהודה וא"ת תפשוט מהכא בגמרא דעד עולם לאו דוקא מדלא תנא ליה ושמא לא חש להאריך אלא לסתום כר' יהודה: **ואין לי עסק בה.** וא"ת דלמרינן בהשולח (גיטין מג: ושם) גבי המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא בן חורין ולריך גט שחרור ואם כתב לו אונו זהו שחרורו מאי אונו אמר רב ששת דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך משמע דאין לי עסק בך הוי לשון טוב ורלאה לרשב"א דאין לי עסק בך הוי כמו שאומר לו הרי את לעצמך הילכך גבי עבד איכול לזכות בעצמו קני אבל שדה איך יזכה בעצמו: **כדרב כהנא כו'.** תאמר היכי מייתי ראיה דמהני לשון דין ודברים שהוא לשון גרוע דלמא כל הנהו דמייתי מיירי בלשון טוב ואי אפשי בה דמייתי הוי לשון טוב כדמוכח בפרק בתרא דכריתות (דף כד.) ויש לומר דמדקאמר נחלה הבאה לו לאדם דווקא ולא שבאת לו כבר משמע דבלשון גרוע מיירי דבלשון טוב אפילו באת לו כבר יכול להתנות עליה ולר"י נראה דאלשון דין ודברים אין לריך להביא ראיה דמהני דמסתברא הוא דמהני היכא דלא באה לידו כמו בעצמה ליצנא מעליא אלא מייתי ראיה דלא מיקשי למאי דאוקמה בכתב לה ועודה ארוסה היכי מצי מקני לה והא קיימא לן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואף על גב דרבי יגאי דמוקי לה בכותב לה ועודה ארוסה סבר בהאשה רבה (יבמות לג. ושם) דאדם מקנה מכל מקום מייתי ראיה לדידן דקי"ל דאין אדם מקנה מדרב כהנא שיכול להקנות בכה"ג ולבסוף מייתי ראיה דרבא ליתן טעם דיכול להתנות אף על פי שלא בא לעולם דכיון דלטובתו מיקונה יכול לומר מי אפשי באותה טובה ובמילתיה דרבא לחודא לא סגי בלא מילתיה דרב כהנא דממילתיה דרבא לא שמעי' שיכול להתנות בדבר שלא בא לעולם אע"ג דקאי על מילתיה דרב הונא דאיירי במזונות שלא באו לעולם התם אינו חידוש במה שאין לה מזונות דאמטו יש לה ליטול מזונות בעל כרחה וכשרוצה חוזרת בה ולא קא משמע לן רב הונא אלא שיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה וא"ת בלא רב כהנא נמי למה לא יוכל להסתלק בכותב לה ועודה ארוסה מידי דהוה אשאר כסות ועונה (לעיל דף ו.) דלרבי יהודה בדבר שבממון תנאו קיים ורבי מאיר נמי לא פליג אלא משום דקסבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ויש לומר דהכא מיירי באומר לה שלא דרך תנאי אלא אומר לה דין ודברים אין לי בנכסיך ועוד דלאשה איבעי לה לאתנויי ומתני' הבעל והוה ליה פטומי מילי בעלמא והשתא מייתי מדרב כהנא דגבי דמכח תנאי לא מהני מכח סילוק בעלמא מועיל: **קנו מידו מהו.** פירש בקונטרס דאבריתא קאי וקשה לר"י למה יש להועיל שם קנין שהרי למי מקנה אותה והלא לכ"ע מפקר לה ונראה לר"י דאגשואה קאי דאמרינן דידו כידה אי מהני לה שום קנין או לא:

בגוילין

מסורת הש"ם

פ) לקמן קכ:, ק) לעיל ט:, ג) [קדושין יט: וש"נ], ד) [לקמן קכ:], ה) לקמן לה. גיטין עז. ב"מ מג. מט. כריתות כד:, ו) גיטין עז. ב"ק ח: ב"מ מט:, ז) לעיל נח: וש"נ ע: לקמן קז:, ח) [יבמות לט.], ט) [שם], י) [במדבר כז], כ) [דף פ:], ל) [שם מט. ושם],

מוסף רש"י

לעולם אוכל פירי פירות. אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, אוכל הוא פירי פירות, מוכר פירות ולוקח קרקע שיאכל לה קרן והוא אוכל פירות (לעיל נו:). האומר לחבירו. שהיה שותף עמו בשדה זו (כריתות כד: וכש"ז גיטין עז.). ואין לי עסק בה. אחת מכל לשונות הללו (גיטין עז.) כלומר לא יהא לי עסק בה, ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך, אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו (רשב"ם ב"ב מג.). לא אמר כלום. ולא אחר זכותו (כריתות כד:) דמאחר שהיא שלו לריך לכתוב לשון מתנה (גיטין עז.) לאין זה לשון מתנה כשאומר לא יהא לי חלק בשלי דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי מתנה לך שדי מכולה לך שדי מופקעת לכל מי שירלה (רשב"ם ב"ב מט.) דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו, אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא, הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהיה נתון לך שדה זו, לא יפא עדיין מרשותו, ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבא הזמן שעתיד לזכות בחלקו בדבר, לאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו, כדלקמן דגמלה הבאה לו לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה, אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום, דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנה לאחרים (רשב"ם ב"ב מג. ע"ר"ש). בכותב לה. דין ודברים כו', ועודה ארוסה. קודם שזכה בנכסים ואין לריך לכתוב לה לאדם לאחר מכן להתנות כדרב כהנא (גיטין עז.) דאינו זוכה בפירות עד שעת נשואין וכדמסקינן ואחיל דבירושות הבאות לאדם בתקנת חכמים יכול לעקרן או מתנה עליה קודם הזמן בעוד שלא בא לידו ואומר לא יהא לי חלק בשותו ממון העתיד לבא לי בתקנת חכמים, לאין מוכה לו לאדם בעל כרחו (רשב"ם ב"ב מט.). נחלה הבאה לאדם ממקום אחר. שאינה ירושת אבותיו מן המורה (גיטין עז.) העתידה לבא לו כגון נחלה דרבנן כדמפרש לקמן (רשב"ם ב"ב מט:). אדם מתנה עליה. קודם שזכה (גיטין עז.). שלא יירשנה. כגון דקאמר דין ודברים אין לי על אותה נחלה העתידה לבא לי, כלומר לא יהא לי דין ודברים (ב"ב שם). וכדרבא. כלומר ואפילו נחלה מועיל המנאי, בנחלה הבאה לו בתקנת חכמים כדרבא, אבל בנחלה דאורייתא כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי כשיעמוד, לא יועיל התנאי, דבעל כרחו שלו יהא אלא אם כן יתנה לאחרים בלשון מתנה (שם). האומר אי אפשי בתקנת חכמים. שעשו לראמתי, כגון זו. דלקמן דמדרבנן היא (שם) אמילתא אחריתא אמרה רבא (גיטין שם). שומעין לו. הואיל והתקנה לגרמו נעשית יכול לומר כלום עשו אלא לגמתא, אני אי אפשי בהנאה זו (גיטין שם) דבעל כרחו לאיתא לא יזכוהו חכמים, שאם אינו מוחה בטובה שעשו לו חכמים לא ימן לו בעל כרחו, שלדעתו תקנה חכמים (ב"ב שם). מאי בגגון זו. אהייא אתמר רבא (גיטין שם) בחיוו תקנת חכמים היו מדברים בבמה"ד שעליה אמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים בגון זאת התקנה שאנו מדברים בה, שומעין לו (ב"ב שם).

כדרב הונא אמר רב. כלומר מתקנת מזונות שהבעל נותן לאשה היו עסוקים בבית המדרש והוא נוטל מלאכת ידיה מתחיתן ועל זה אמר רבא בגגון זאת התקנה שתקנו חכמים מזונות האשה לטובתה, אם אומרת אי אפשי בתקנת חכמים בזו התקנה שתקנו לטובתי, דהא לדידי אינה טובה, דמלאכת ידי עדיף על מזונותי לחיון משלי ואעשה מלאכה לעצמי שומעין לה (ב"ב שם). **איני ניזונת.** משלך, ואיני עושה. לך כלום אלא לעצמי (לעיל נח:) איני ניזונת משל בעלי ואיני עושה לו מלאכה, דכי תקון רבנן מזוני להנאתה תקון, ומנין דלא ספקה במעשה ידיה, ואחר כך תקנו מעשה ידיה לבעלה משום איבה, הלכך יכולה לומר אי אפשי (גיטין עז:).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פכ"ג מהל' אישות הל' ב' סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נב סעיף א:
ב ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ד:
ג ג מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ח:
ד ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:
ה ו ז מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם וסעיף ג וז' וסי' סט סעיף ז:
ו ח מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סי' נב סעיף ג:

תוספות רי"ד

הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך ה"ז אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה א"כ למה כתב לה שאם מכרה ונתנה קיים. כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ה"ז אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה ר"ג אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם. כתב לה דין ודברים א"ל בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחייך ובמותך אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רשב"ג אומר אם מתה יורשה אינו אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם. כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחייך ובמותך אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רשב"ג אומר אם מתה יורשה אינה שותבנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה בטל: תני רבי חייא האומר לאשתו. פי' דבאמירה בעלמא בלי שום כתיבה וכל קנין מסתלק. ואי קשיא וכי מאחר דבדיבור בעלמא מסתלק למהדר ביה הא אוקימנא לה לקמן בכותב לה ועודה ארוסה וכיון שמתחלה התנה עמה ואח"כ נשאת לו ע"ד כן נשאת לו שלא יזכה בנכסים הלכך בדיבור בעלמא סגי לן שע"ד אותו הדיבור נשאת לו שלא יזכה בנכסים. וכי כתב לה הכי מאי הוה והתניא האומר לחבירו דין ודברי' אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום אלמא מצי א"ל מדין ודברים סליקי נפשאי. פי' שנים הם שותפים בשדה ואומר א' לחבירו א' מג' לשונות הללו לא אמר כלום שהרוצה להקנות שדהו לחבירו צריך שיכתוב לו לשון מתנה לא לשון סילוק. שי"ל לא סלקתי עצמי אלא שלא אערער עליך שום תביעה על חלקך ואין זה לשון מתנה וזכוי שיתן לו חלקו במתנה ואע"פ שהלך חבירו והחזיק לא עשה כלום וה"נ לא (מהני) [מבעיא] באמירה אלא אפילו בכתיבה לא יהא כלום אמרי דר"י בכותב לה ועודה ארוסה. פירוש בוודאי מי שהקרקע שלו ובא לתתו לחבירו צריך שיכתוב לשון מתנה ולא לשון סילוק שלא יועיל כלום. ומתני' בכותב או באומר לה בעודה ארוסה עד שלא נשאת וזכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשישאנה וא"צ כאן לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן וכדרב כהנא דאמר רב כהנא נחלה הבאה לו לאדם ממ"א מתנה עליה שלא יירשנה. פי' שאינו ירושת אבותיו אלא ע"י [מעשיו] תבא לו כגון נחלת אשתו הבאה לו ע"י נשואין הללו. והואיל ומשום תקנה דידיה תיקון רבנן שייורשנה והוא בא למחול מוחל. דדוקא בירושה שהוא מן התורה אין יכול להסתלק ממנה עד שלא תבא לידו שהאומר מה שאירש מאבא מ"ל לא אמר כלום וכמו שאין יכול למכור כך אין יכול להסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו ואי הות ירושת הבעל דאורייתא לא הוי מצי מסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו אבל משום דהוא מדרבנן יכול להסתלק ולומר א"א בתקנה זו שתיקנו